1877. IX. évfolyam. 69. szám. Hétfő, április 9.

Előfizetési árak:

Helyben és postán küldve:

Egy évre 10 frt — kr. Negyed évre 2 frt 50 kr.
Fél évre 5 „ — „ Egyes szám — „ 10 „

Előfizetési pénz s minden közlemény: FŐ-PIACZ, VECSEY-HÁZ FÖLDSZINT a szerkesztőségi bérmentve küldendők.

Előfizethetni helyben:

TELEGDI K. LAJOS és ifj. CSATHY KÁROLY könyvkereskedésében s a szerkesztőségnél. — Egyébiránt a postahivatalok által.

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A debreczen-vidéki „független párt“ közlönye.

Megjelen hetenkint ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Hirdetési dij:

Öthasábos petitsorért 5 kr.

Nagyobb terjedelmü, mint szintén több izbeli hirdetések, alku szerint a legolcsóbb árért.

Bélyegdij: minden beigtatásért külön 30 kr.

„Nyilttér“-en megjelenő közlemény öthasábos petit sora 15 kr.

Név- vagy bérmentetlenül beküldött kéziratok nem vétetnek tekintetbe. — Ugyszintén kéziratok sem adatnak vissza.

Bismarck megy. Mithád jön s Gorcsakoff vakarja fejét.

Sokszor elmerengve mély gondolatokba történelmi áhitattal bámultam Tátika, Rezi, Csobánc, Haláb, Szigliget és Sümeg várainak ódon bemohozott romjait, melyeket hallhatatlan Kisfaludynk költői lantjával oly diesőitőleg regényesen megénekelt és összeszorongatott kebleimből az ég felé emelkedett mély sohajjal azon lesujtó meggyőződésre jutottam, miszerint ez nem az itő egyedüli munkája, hanem egy romboló korszak lehetett az, a midőn még a bérezeken, a sziklák csucsain iszonyatos emberi fáradsággal s munkával épitett erődítményeket is, melyekben hajdan a potentátok a néptömeg s az ellenség ereje ellenében magokat elegendőleg erőseknek s biztosaknak hivén, mint a prédára leső sas, s sötétben repülő denevér azokban fészkelték . . . dőzsölve. És mégis azon paloták, várak hatalmainak sarjai mind megsemmisültek, s csak romjaik maradtak történelmi archeologiai intő szomoru emlékül fen az utókornak! Ezek jele a vandalismus s barbarismusnak, azon sötét korszaknak, a midőn a dynaszták mint despoták, zsarnokok — népeik a gondviseléstől egyaránt adományozott szent jogaikat embertelenül s igazságtalanul lábakkal taposták, ez azon buta korszak jele, a midőn a tudomány és annak legnagyobb vivmánya a szabadsági eszmék a népek szellemét még át nem hatották, ez volt azon szomoru korszak, melyben „alkotmányok“ nem léteztek, s ha volt is, mint például hazánkban, az csakis egy auto-aristocratico-theocratikus volt, — a nép pedig rabszolga, a római (latin) nyelv járma alatt.

Bezzeg democratikai alapra fektetett alkotmányok nem léteztek, és századok meg századokon át ismételt európai forradalmak kellettek arra, hogy valahára ezen uralgforma magának utat tört Európában, és azért üdvözöljük a török nemzetet, mely a czivilisatió s reform intő szavát megértvén most üli Konstantinápolyban a szabadság e fényes diadalát, mert az alkotmány ünnepélyesen kihirdettetett, a parliament megnyittatott, s igy a törökországi keresztények léte is az alkotmány által biztositva van; itt valóban a vész perczein beteljesült a vallásos török nemzet ezen hittétele: Allahdan korkan adamlardán korkmaz (ki az istentől fél, nem fél az emberektől. Tehát a keleti keresztények sorsa iránti phylantropicus aggodalomnak s krokodil könnyének — mint a kitörendő keleti, sőt európai háboru állitólagos ürügy oknak többé semmi alapja nincsen . .

Egy szóval a keleti kérdés Mithád pasa lángesze s Bismarck leköszönése által az orosz harczias repertoirjából kitörültetett.

Nemde egy óriási igazságtalanság, sőt egy valódi circulus vitiosus az, a midőn nehány millió törökországi orthodox keresztény sorsa miatt, — Oroszország kész egész Európát lángba boritani, nyugtalanitani, folytonos feszültségben tartani és ugyanakkor a romboló fegyvernem mellett legalább is egy millió keresztény katonát, saját népének virágát, a fiatalságot nolle velle odaáldozni, — ennek tehát semminemü értelme nincsen, hanem a hatalomvágy s udvari önérdek annak emeltyüje, s mondjuk ki nyiltan a szabad eszmék, a felvilágosultság s humanismus, egy szóval: a tudomány vivmányai s reformok elleni harcz volna ez . . Istenem! nemde borzadályival emlékezünk vissza azon századra, a midőn a bigottismus miatt legyilkoltatott milliók vére folyt, és az inquisitió szörnytetteit, habár epébe s aqua tophanába mártott pennájával ki volna képes kellőleg ecsetelni, csak emlékezzünk vissza a keresztes háboruk iszonyaira, elvégre hány meg hány áldozatba került a reformátió kiküzdése, s ez mind azért történt, hogy a fanatismust — a jezuitismust, a világosság ezen pokolbeli ellenét megtörje valahára a tudomány, melynek első csapását Guttenberg s Luther, az utolsót pedig mint a felvilágosodott tudományos germán nép nagy férfia Bismarck reá mért, és ime most a midőn az emberiség az egyik kisértettől félig meddig megszabadult, a szabad sajtó ezen isteni adomány és a népek egyedüli palladiuma, továbbá a tudomány közkincsé lőn, ismét a hydra egy más ördöngős feje veszélyezteti Európát, de mi több az összes emberiség humanitär s szellemi világát, miszerint saját érdekei miatt kész leendne, ha czimborát találhatna, a szellemi világot eloltani, az emberiséget a sötétség, tudatlanság pokolba belesodorni, s rabszolgai láncokra verni. Seperjen először a maga ajtaja előtt, javitson saját népeinek szerencsétlen sorsán, s ne törődjék a törökkel!! Bezzeg Gorcsakoff baja nagyon meggyült, mert Bismarck elmene most, a midőn a német nemzet kezdi belátni, hogy a kormány s egyes férfiak nagy hatalma még nem jelenti egyuttal a nép boldogságát, sőt igen sulyos járommá lehet. Talán nincs messze az idő, midőn a nagy német nemzet be fogja látni azt is, hogy igazán nagy nem a véderő, hanem csak a szabadelvü haladás ama magasztos elvei tehetik.

Az ilyen elmélkedések, előzmények, s érvelések mellett lehet e akármely humanus politicussal elhitetni azt, hogy az oroszoknak ily furfangos tünemények után a földkerekségen csak egy őszinte barátja is lehetne, és a hol ez nincs, ottan egy őszinte közérdekü alliance sem létezhetik. . . De mire való is már az ő barátsága? A felvilágosodott európai népnek már nincsen szüksége reá, mert a tudomány ezt soha, de soha többé türni nem fogja! . . . ki fog előbb égni a nap magnesium telepe, a hold elhalványodni, a világ tengelyéből kilöketni mintsem, hogy a tudomány, humanismus s civilisatio elleni harc a 19-ik században az orosz, ármány, machinatiók folytán egy sikerdus eredménye vezetne. Történjék bár mi, ez többé sikerrel ki nem vihető, mert a milliókra menő francia, osztrák-magyar, germán s angol katona már többé nem rudis materia, nem automát, sem vak gép, hanem egy szellemi átlengett phalanx, (és talán ezért is mene Bismark hiszen az ő távozása az európai békének egyik főzáloga,) mely ugyan sejteni merjük a retrográd s zsarnoki eszmék ellen lovagiasan s háran szállana a trón s haza védelmére, de a modern „tudomány“ vivmányai ellen soha!

És épen Germania, mely a felvilágosultság szövétnekét fennen tartja, mely a tudományok egyik legkitünőbb előharcossa képes lehetne ezt tenni Oroszországgal? Az nem lehet! csak a bárgyuk agyában születhetnek meg az ilynemü politikai myopiák. . . . És ime kérdjük mi volna Germaniának, ha az oroszszal tartana a jövője? Előbb utóbb ön-gyilkolása . . . Germaniának a tudományért utólsó csep vérét is fel kelletik áldoznia . . . Tehát csak azon alternativa áll: vagy Germania, mint a tudomány jegec pontja magához vonza Osztrák-Magyarországot, s együttesen a kelet felé terjesztik a civilisatiót; vagy az orosszal megy, de ez már nem történik, mert Bismark mene, és akkor nolle velle kényszeritené az osztrák-magyar birodalmat, hogy a franciával, törökkel és angollal szövetkezve nem csak Russia, de Germania ellen is gravitáljon, mi, a mi politikai viszonyainknál fogva legvalószinübb?! . mert ezen coalitió által ezen felsorolt államok a revangeot visszaadni készek lennének a mi az ellenre mindég igen veszedelmes, mert a boszu-háboru borzasztó! .

A magyar verné az oroszt az 1849-diki invasiojáért, a török azt, mint halálos ellenét, a francia a poroszt az utólsó háboru általi megaláztatásért stb. Ausztria pedig az elvesztett német-koronáért . . . Egy szóval Bismark s Gorcsakoff sejtik ezt épen ugy mint mi, és azért tanácsosabbnak tartja Bismark a parnassusról lelépni, és menni.

Európa népeinek béke és létkódése, továbbbá a „tudomány“ igénye Russiát izolálni, és visszaterelni, annálinkább most a midőn moraliter leverve Európa általános közvéleménye által ellensulyoztatik, . . . mert a mostani felvilágosult tudomány a munka után sóvárgó században, egy absolutistico martialis, vagy despotico autocraticus állam nem tarthatja fen magát, hiszen, hogy a trónok s népek között az üdvhozó összhangzó boldogság fentartassék, a szent béke pedig, melyben csak is a „munka“ s tudomány fejlődhetik, szilárditassék, democratikai alapokra fektetett alkotmányos monarchiák az egyedüli expediensok.

Ezt igényli a civilisátió „tudomány“ s fegyvertelen áldásdus béke . . . Mi pedig szerencsés utat kivánunk!

Dr. K. . . . József.

— **Konstantinápolyban** az orosz ügyvivő naponta értekezik a porta vezérfiaival a jegyzőkönyv ügyében. Abdul Kerim pasa a dunai hadtesthez. Ali Saib pasa pedig Skutarriba megy a hadtestek parancsnokságát átvendők.

— **Két közigazgatási reform**-törvény javaslatot szándékozik a kormány még a jelen országgyülés alatt előterjeszteni: a megyék házi pénztár behozataláról, s a közmunkáról szóló törvényjavaslatot. — Utóbbi immár teljesen elkészült, s mielőbbi beterjesztését többé semmi sem akadályozza. — A házi pénztárra vonatkozó törvényjavaslat tervezete már régebben kész volt, s a jelen év elején előterjesztetett volna a belügyminiszter által ha mint a „N. H.“ irja, a beállott események nem tünték eszélyesebb dolognak fel az előterjesztés későbbre halasztását. A házi pénztár behozatalának ugyanis nagyon sok az ellensége a kormánypárti képviselők sorában, s a kormány nem tarthatá opportunusnak törvényjavaslata által a kiegyezési viták előtt fokozni hiveinek elégületlenségét, — melylyel könnyebben fog végezhetni, ha egyszer már meg lesznek szavazva a kiegyezési törvények.

— **Zimonyból** tudósitanak, hogy Nándorfehérvárt nagy forrongás uralg. A jelenlegi szerb kormány elleni nyugtalanságoktól félnek.

— **Az „Agence Havas“** szerint: A porta ma ir szerint hétfőn ad szóbeli választ az ügyvivőknek a jegyzőkönyvre, s azután diplomatiai köriratot küldszét. — A porta gyorsan igyekszik a mitriditákat meghódolásra birni, hogy ha az ellenségeskedések április 13-án ujra megkezdődnének, a mitriditák ne támogathassák a montenegróiakat.

— **A „Nordd. Ztg.“** jelenti, hogy Bismark szabadságoltatása iránti kérvényében még semmi határozat nem hozatott. A császár mindent elkövet, hogy Bismark végleges visszalépését megakadályozza.

— **Árvamegye** bobróji kerülete, gróf Apponyi Albertet választá e hó 6-án országgy. képviselőjévé.

Prágai tudósitás szerint a tartománygyülési választásokon az ó-cseh jelöltek mindenütt megválasztattak.

A nép elszegényedésének egyik oka.

Általánosan hitelre talált hazánkban azon állitás, hogy köznépünk a pauperismus felé közeledik. És ha ez állitás alaposságát kutatjuk, valóban sok oly jelenséget találunk, melyek ezt nemcsak valószinüvé teszik, hanem mint tényt megerősitik.

Három évtizede lesz, hogy köznépünk urává lett az általa addig csak haszonélvezett földnek, és megszabadult azon terhes adózásoktól, melyeket e haszonélvezés fejében teljesitenie kellett. És e roppant teherkönnyités daczára népünk mégis szegényebb. Pedig a földnek és termékeinek értéke e 30 év alatt majdnem háromszorosan emelkedett, s a jobbágyság megszüntetésével a köznép részére megnyiltak a hitelnek oly forrásai, melyekhez azelőtt hozzá sem férhetett.

Mely tények idézték tehát elő a kedvező körülmények daczára népünk elszegényedését?

A sok közül én csak egyet hozok fel, amely magában szomoru világot vet népünk anyagi helyzetére.

Köztudomásu dolog, hogy köznépünk vagyonának jelentékeny részét képezte és képezi jelenleg is a marha- és baromállomány; sőt mondhatni, hogy vagyonosodásának ez volt főforrása, mert tartása alig került valamibe, és mégis abból, ha szüksége volt, nagyon könnyen pénzt csinálhatott; mig ellenben a jobbágyság megszüntetésével, bár szabad ura lett földének, de nem élvezhette s jelenleg sem élvezheti, a hitel jótéteményét, mely a rendezett nemzetgazdasági életben a földbirtokos részére mindig nyitva áll, miután máig sem léteznek hazánkban intézmények, melyek a kisbirtokosok részére olcsó hitelt nyujthatnának.

Köznépünk jelenleg ugy áll, hogy ha pénzre szorul, és sem marhája, sem terménye eladó nincs, kénytelen uzsoráshoz fordulni, mert nincs intézet, honnan birtokára rövid idő alatt, nagy költség nélkül, és olcsón hitelt nyerhetne. Mit használ a legjobb termésre való kilátás? Erre csak az uzsorás ad s csak ő nyerhet, mert a termelő az óriási kamatok levonása után nem kapja meg terményének fele értékét sem, sőt ha csapások érik és kilátásai romba dőlnek, ugy alig marad más kilátása a tönkremenésnél.

Azt mondhatják erre ugyan sokan, hogy hát tartson a nép most is marhát, barmot, miután részére ez az egyedüli eszköz, melyből rögtön pénzt teremthet, s mely jólétét előmozditja. Tartana is, hiszem, hanem elvonatott a mód és lehetőség tőle, hogy ezt tegye, mert a tagositások folytán elesett nagy részben azon legelőktől, hol azelőtt majdnem minden költség nélkül nagy értékü s minden nehézség nélkül pénzzé tehető marha és baromállományát tarthatta és szaporithatta.

A törvényhozás szükkeblüen járt el népünk irányában e részben, sőt bizonyos mértékig jogosan önzéssel vádolható. Hisz csak az 1836. VI. t. cikket kell olvasni, mely a legelő-elkülönités és tagositásnak most is szabályozója. Egészen más lett hatása évtizedek multával e törvénynek, mint amit hozatalakor elérni céloztak. Nem hitte s nem ismerte a törvényhozás eléggé népünknek a megszokotthoz való ragaszkodását. Sőt ezt még az 1861. évben keletkezett országbirói értekezlet sem fogta fel, mit igazol már az, hogy előbbi törvényeink hatályát, nevezetesen az 1836. VI. t. cikket minden változtatás nélkül állitá helyre.

A nemzetgazdászok igen szépen fejtegetik azt a hatást, mely a tagositás s legelőfelosztás folytán előáll. És e tanok az 1836. VI. t. c. hozatalára is nagy befolyást gyakoroltak. Csakhogy a nép gazdálkodásában a legüdvösebb elv kivitele is káros hatást idéz elő, ha az a körülmények tekintetbevétele nélkül foganatositatik.

A közlegelők elkülönitése vagy felosztása üdvös hatást csak ott idézhet elő, a hol a belterjesebb gazdálkodáshoz meg van a hajlam, ahol a nép ez irányban már elő van készitve, és ahol a belterjes gazdálkodásra való átmenet nehézségeinek legyőzésére gondoskodva van a nép részére szolgáló hitel-eszközökről. De ott, a hol e hajlam hiányzik, a hol az átmenetnek utjában majdnem legyőzhetlen akadályok vannak, a hol a nép az olcsó hitel jótéteményét nem élvezheti, — ott a legelő elkülönitése, vagy felosztása elszegényedést idéz elő, kivált ha ez, mint nálunk, akként vitetik keresztül, hogy a legelő nagy része a földesur vagy közbirtokosok rendelkezése alá kerül és abból a volt jobbágyok teljesen kiszoritattnak.

Az 1836. VI. t. c. 3. §-a, midőn a tagositás és legelő-elkülönités behozatalát a földesur vagy egyes közbirtokos tetszésére bizá, midőn a közlegelő elkülönitése vagy felosztása esetére az egyes telkekre esendő mennyiség minimumát és maximumát meghatározá, — az adózó nép szükségképeni elszegényedését mozditá elő. Pedig célja nem csak a földesur anyagi jólétének emelése volt, hanem a jobbágyok helyzetének javitása, s egyszersmind a nemzeti ipar előmozditása. Sok ideig ezután is az volt a közhit, és ezt az 1861. évi országbirói értekezlet is megerősiti, hogy az 1836. VI. t. c.-ben lerakott elvek keresztülvitelével a birtokosok helyzete és a nemzeti ipar hatalmas fejlődésnek indul. De csakis hit volt ez, melyet a későbbi tapasztalat meghazudtolt.

Az utóbbi évek alatt vitetvén csak a tagositás és legelő-elkülönités vagy felosztás legtöbb helyütt keresztül, évek voltak szükségesek, hogy a hatás mutatkozzék. S e hatás nagyon elszomoritó. Alig tapasztalható egy-egy eset, hogy a tagositás s legelő-elkülönités vagy felosztás keresztülvitele után a belterjesebb gazdálkodás felé lépés történt volna, mig ellenben számos tény van, hogy egyes községek, melyekben a tagositás és legelő elkülönités vagy felosztás előtt a nép jólét közt volt, most a nyomorral küzdenek és alig van meg a legszükségesebb igavonó marhájuk.

Magam is ismerek községet, hol a tagositás előtt a legszegényebb embernek is volt egy pár marhája, és a hol számbavehető adóhátralék nem létezett; ahol esténként egy-két órára volt szükség, mig a legelőről visszatérő gulya, csorda, ménes rajától a falu elesendesedett; most pedig a tagositás keresztülvitele után 12 évre se gulya, se csorda, se ménes, hanem óriási adóhátralék, s a nép a legnagyobb nyomorban. Az is igaz, hogy számos más tényező is közreműködött ebben, de ezek inkább csak elősegitették, mint előmozditották a jelenlegi szomoru helyzetet.

„N. Z.“ K.

— **A MAGYAR FŐVÁROSBÓL. Elhunytak:** Gyárfás Ferencz az orsz. minta-rajztanoda tanára 22. gr. Zichy-Ferraris Manó cs. kir. kamarás, több nemesrend középkeresztese és lovagja 69 éves korában. **Feleky Miklós** 25 éves jubileuma e hó 11-kéről 16-ára halasztatott. **A történelmi** társaság f. hó 5-iki ülésén értekezést olvastak fel Römer Flóris és Hunfalvy Pál. — A népszinházban márcz. 23-án volt az 500-ik előadás, legtöbbször adták „Angot“-ot (36) azután a „Falu roszát“ (35-ször). **Darmay Viktor** ujabb költeményeire hirdet előfizetési felhivást 2 frtjával.

A XVII. századbeli magyarok szokásai

— Irta Propper N. János —

(Folytatás)

Ha a török saját hitfelei irányában alkalmazta az épitkezési megszoritást, még nagyobb mérvben kizsákmányolta ezt a hódolt keresztények irányában, s annyival inkább, mert a zsarolásnak ebben gazdag forrása nyilt. Megromlott házfedélt, düledező falat, leomlott palánkot kijavitani a basa engedélye nélkül tilos s szeszélyes dolog vala. A kecskemétieknek 1642-ben a budai vezér-basa ád engedélyt,

---

A „DEBRECZEN“ TÁRCZÁJA.

FELEKI MIKLÓS.*)

Lapozzuk végig akár az ó-kor mivelt népének történelmét, akár a most virágzó nemzetek fejlődésének lapjait, mindenhol nevezetes mivelődési tényezőként látjuk szerepelni a szinmüvészetet, mint az izlés, a kedély nemesitőjét az erkölcsök finomitóját s nagy költők magasztos eszméinek leghatásosabb terjesztőjét. Hazánkban ezen már magának is fontos szerepnél még nagyobb, valóban nemzeti hivatás jutott a szinmüvészet osztályrészeül; ugy a nemzeti ébredés első korszakában, valamint a szabadságharczra következett absolutismus germanizáló törekvéseinek napjaiban egy-egy kis csoport iró müködésében és a szinpadon talált utolsó menedéket az édes hazai nyelv, az erőszakosan elfojtott nemzeti érzület. Még mai nap is méltán becsüli a magyar közönség kétszeresen szinmüvészetünk kiváló mivelőit nemcsak mint kulturalis, hanem mint nemzeti haladásunk harczosait is; azonban örömmel jegyezhetjük föl, viszonyaink fejlődtek már annyira, hogy azoknak, kik „a világot jelentő deszkákon“ magasra emelkedtek, mint müvészeknek is meg tudjuk adni a jogos elismerést, e legfőbb, legszebb jutalmukat. Mert rég megirta a költő, hogy az utókor nem nyujt babért a színésznek; alkotásai elenyésznek a pillanattal s csak akik élvezték, azok nyujthatják lelkesülten a koszorut az alkotó müvésznek, azok ragadhatják meg a kellő alkalmat, hogy az érdem megkapja érdem bérét.

Ily alkalom lesz épen e napokban, midőn a nemzeti szinház egyik elsőrangu müvésze, Feleki Miklós negyedszázados jubileumát üli e nemzeti intézetünknél való müködésének. Ha nevezetes tényező volt szinészetünk általában, a budapesti nemzeti szinház különösen fontos hivatást töltött be ugy müvészi, mint nemzeti irányban. És Feleki Miklós azon jelesek közül való, kik épen a legsulyosabb napokban szolgálták itt a hazai irodalom, müvészet szent ügyét és sikeresen betöltvén az ürt, mely szinmüvészetünk első virágzó korszaka nagyjainak kidülte által támadt, kitünő tehetségükkel, buzgó igyekezetükkel müvészi szinvonalon tartották meg az első nemzeti intézetünket. — Felekit mint előadó müvészt nemcsak fővárosunk, hanem bátran mondhatjuk, az egész ország szinkedvelő közönsége ismeri: lépésről-lépésre meghóditotta s most már szivárdul birja a közönség szeretetét, a komoly kritika is aláirja az elismerő itéletet s a közel negyven éves szini pálya melyet Feleki eddig megfutott s melyben sok küzdelem után oly kiváló, oly sokoldalu müvésszé fejlődött, méltó arra, hogy a jelen ünnepi alkalomból megismertessük azon közönséggel, mely épen most méltó adóját készül leróni nemzeti szinészetünk jeles, érdemes bajnoka iránt.

*

Feleki Miklós Erdélyben született Udvarhelyszéken N.-Galambfalván 1818. dzecember 18-án reform. székely szülektől. Iskolai tanulmányait a székely-udvarhelyi collegiumban kezdette meg s évről évre mindig kitünően folytatta; de lelke már kora gyermek éveiben másfelé: a szinpadhoz vonzódott. Kilencz éves korában látta az első szini előadást, s ez rendkivüli hatással volt reá. Egy napon ugyanis a reggeli próba alatt a szinpad alá rejtőzött, s ott 10 órától esti 6 óráig, türelmesen várt, csak hogy az estére hirdetett „Bátori Máriát“ megláthassa; — azonban a teremsepröszinlaphordó észrevette, kikergette fél órával a kezdet előtt s csak egy jószivü ur kegyének köszönhette, ki érte a 15 krt. lefizette, hogy „Bátori Mária“ keserves sorsán végig siránkozhatott. A darab nagyon tetszett neki, s lelkébe annyira bevéső dött annak minden jelenete, hogy másnap tanuló társainak az egész darabot eljátszotta. Ezóta szivét, lelkét szüntelenül a szinmüvészet foglalta el, ugy annyira, hogy 1838-ban, szülei nagy szomoruságára (mert papi pályára szánták) a szini pályára lépett, Szigetvári László szintársulatánál. Csik-Szeredán lépett föl először Kisfaludy Károly „Ilka vagy Nándorfehérvár bevétele“ czimü szinmüvében, Alexis görög ifju szerepében. A hatás, melyet előidézott, müértők véleménye szerint reményekre jogositott és igy Felekit megerősitette elhatározásában, mellyel ez akkor még kétes jövővel, de biztos sanyarusággal kecsegtető pályára lépett.

Kezdő szinész korában a komikai szakmára vágyott, mert Jancsó Pál, a hires komikus, egy ilynemü kis szerepében egyszer megdicsérte.

Küzdött sok nélkülözéssel, — melyek közt az éhezés gyakran előfordult, de ez legkevésbé sem csüggeszté s ha volt egy-egy szomoru percze, az leginkább akkor volt, midőn nőszerepeket kellett játszania.

(Vége köv.)

---

*) A „Magyarország és Nagyvilág“ e heti számából.

hogy a harang-torony az eldülés ellen faoszlopokkal támogattasék. (Hornyik J. Kecskemét vs. tört. oklevéltár II. k. 45 szám.) Ezen engedély 201 tallérba kerül. 1652-ben 107 ezüst piaszterért engedi meg a templomfal bevakolását. (U. o. 10. szám.) 1673-ban a paplak fedelének javitását a budai defterdár 21 tallérért engedélyezi (U. o. 16. szám.) 1685-ben M-Tur hasonló engedély folytán tisztittathatja ki a város árkát. Jászberény városa a Zagyva áradása által megrongált templomát kijavitandó engedélyért folyamodik (Salamon. Magyarorsz. a tör. h. k. 174 l.) Igy volt ez Kőrösön, igy minden városban, melyben a török lakott vagy mely neki adót fizetett. Szomoru sorsra jutott ekként a legtöbb magyar város s maga az ország felszabadulása sem javitott e tekintetben, sőt ellenkezőleg a visszafoglalók ostromágyui még a romokat is romba döntök, még a régi idők emléke is porba dőlt: főnixként ujra kelle születnie az országnak. Igy volt megirva a végzet könyvében!

A társadalmi élet egyik legfőbb s figyelemre legméltóbb tényezője az igazságszolgáltatás, nélküle, sőt rendszeres és lelkiismeretes kezelése nélkül, bármely állam vagy nép beléletének fel kell bomolnia. A mi hazánkat a XVII. században illeti, annyi történeti tény, hogy ámbátor két uralkodója volt az országnak kiknek az uralomért való versengése közt az önkormányzat mélyebb gyökereket vert mint bármikor, mégis az igazságszolgáltatás hiánya országosan érezhető volt, s aránylag nagyobb gond forditatott e tekintetben a hódoltsági részekre. Nem ugyan a török igazságszolgáltatási rendszer nagyobb tökélyességénél fogva, főleg azért mert egy felől az igazságszolgáltatás nevezetes jövedelmi forrását képezte a török hivatalnokoknak s ekként a legcsekélyebb körülmény sem kerülte el a kapzsiság argus szemeit, de másfelől s főleg azért, mert a török az elfoglalt részekből saját adóit, sarcait, vérpénzeit stb. stb. beszedvén, legtávolabbról sem elegyedett a helyhatóságok ügyeibe s eltürte nemcsak, de nyilvánosan meg is engedte, hogy a keresztény községek „saját botor szokásaik szerint" intézhessék ügyeiket s ekként ezen községek, melyek két szuverént uraltak, u. m. a magyar királyt és török császárt, a legnagyobb abszolutizmus és legtulzottabb zsarnokság korában legszélesebb körü autonomiával birtak. Minden esetre saját szerü de egyszersmind minden tekintetben fölette érdekes viszony s példa nélküli a történelemben. E helyt főleg az igazságszolgáltatásról lévén szó, ugy a török igazságszolgáltatás rendszeréről, mint a hódolt városok községeinek ez irányban jog gyakorlatáról meg kell emlékeznünk.

(Folyt. köv.)

— **VIDÉKI HIREK.** Ungvárt a mükedvelők a „Gyöngéd rokonok" szinre hozása alkalmával fényes sikert arattak. **Remmert Mártha** k. a. jelenleg Szathmár-Németiben időz. **Vienarvszky** hirneves hegedü müvész körutat szándékozik tenni Magyarországon, f. hó 19-én Esztergomban játszik. **Váczon** e hó elejétől „Jegyzők lapja" czim alatt uj lap indult meg, előfizetési ára félévre 2 frt, megjelenik minden héten kétszer. **Gróf Teleki** Geiza a m. vásárhelyi „önkéntes-tüzoltó egylet"-nek 100 frtot adományozott. **Vizváry Gyula** Kolozsvárott vendég szerepel.

UJDONSÁGOK.

* **Személyi hir.** Graef Ede altábornagy, honvédségi főparancsnoki adlatus, az itt elhelyezett honvédzászlóalj megszemlélése czéljából jelenleg városunkban időzik.

* **„A czeglédi** százas küldöttség Kossuth Lajosnál" czimü könyv megküldetett szerkesztőségünknek több példányban. Mindazok, kik e munkára szerkesztőségünkben előfizettek, s a könyvnek mindeddig birtokában nincsenek, sziveskedjenek ezirant jelentkezni. A mü 50 krért nálunk megvásarolható.

* **A tegnapi zenedei hangverseny** szép hosszu és változatos müsorával mindenesetre a legnagyobb élvezetben részesité a megjelent nagyszámu közönséget. Egy vonós zenekar 4 kezes zongora kisérettel három izben müködött, mindannyiszor a legösszevágóbban. Különösen szép volt az „Anna Baleyna" remek dalmüből előadott részlet. — Paksyné Herglotz Erzsike asszony és férje Paksy József ur „Lammermori Luciából" játsztak több dalt zongorán és fisharmoniumon. — Rotter Mari k. a. Webernek „Fölhivás a tánczhoz" cimü remek salon darabját adta elő. — Rubinger Izabella s Fehér Karolin k. a. „Lucia" dalmüből játszottak egy szép egyveleget zongorán 4 kézre. Fehér Karolin k. a. tekintve, hogy most először lépett föl, játékában nem kevés gyakorlottság és biztosságnak adta tanujelét. — Zivuskáné Gáspár Róza asszony a „Kunok" dalmüből oly nagyszerü gyakorlottsággal énekelte a legváltozatosabb futamokat, hogy méltán elragadott mindenkit. — Paksyné Herglotz Erzsike asszony és Smekal Ilona két citerán adták elő a „Viszhang a völgyben" cimü dalt. A két hangszer kedvesen öszhangzó csengése valóban finom müélvezetet nyujtott a közönségnek, mely nem is maradt adós tapsaival. — A hangverseny $^1/_4$8 után ért véget.

* **A Baldácsy-alapitvány** kezelésére kinevezett bizottságot március 20-diki ülésében, b. Baldácsy azzal lepte meg, hogy ujabban is alapitványt tett, a dévaványai 1027 holdnyi birtokát is minden felszerelésével és járulékaival az egyetemes magyarországi protestáns egyháznak ajándékozván. E birtok Wodianer Mór és Albert navére van telekkönyvezve, de Baldácsy azt visszaváltá s az birólag Baldácsynak átadatott. — Ez ujabb adománnyal báró Baldácsy öszesen 8545 holdnyi birtokot, roppant felszerelést, számos kastélyt stb ajándékozott a magyarországi protestánsoknak.

* **Esküvő.** Deutsch Jakab helybeli polgártársunk müvelt leányát, Berta kisasszonyt folyó hó 12-én vezeti oltárhoz Jakabfy Leopold ur. Kisérje megelégedés az ifju párt az élet utain.

* **Kis bajok, nagy gondok.** A magyar főváros egyik járásbirósága megkereste az ungvári járásbiróságot, hogy bizonyos kereskedőtől hajtson be bizonyos összeget. A behajtással a végrehajtó megbizatván, a peres összeget a járásbiróságnak bemutatta, azonban 90 kr. helyett 91 krt. mutatott be. A budapesti járásbiróság amint megkapta a peres összeget fölperes részére, látta hogy 1 krral többet hajtottak be; fogta magát és az egy krt. visszaküldte Ungvárra, hogy adják vissza a végrehajtást szenvedettnek, mert annyival többet fizetett. Az ungvári járásbiróság fölhivta az illetőt, hogy záros határidő alatt jelentkezzék a biróságnál és vegye fel az 1 krajczárt. A krajczár tulajdonosa azonban nem jelentkezett s már épen birói letétbe akarta helyezni az ungvári járásbiróság az „összeget," midőn az említett biróság, hivatkozva előbbi megkeresésére, ismét küld egy krajczárt azon kéréssel, hogy kézbesitsék azt ama bizonyos kereskedőnek, akitől a pénzt behajtották. Ekkor vissza ir az ungvári biróság, hogy ő már egyszer és pedig nem régen megkapta ezt a bizonyos krajczárt és igy talán tévedt a biróság, mert az előbbeni krajczart is ugyanazon szám alatt küldötte. A budapesti biróság azonban arrogálja magának a rendet s tiltakozik az ellen, mintha ő már előbb küldött volna egy krajczárt. A gazdátlan két krajczár tehát Ungvárott hever a biróságnál, s ha az egyiket az a bizonyos kereskedő, a másikat a budapesti járásbiróság föl nem veszi, nem marad egyéb hátra, mint birói letétbe helyezni és örök évekig kezelni, minden év végével számadásba venni s irkafirkálni róla. Ez nagyon beillik a mai rendszer keretébe, mikor a biróságok csupa gazdálkodási kényszer miatt fontos birói itéleteket egy egy darab papirra irnak, ellenben egy haszontalan krajczár miatt az ide-oda irkálással iveket pazarolnak. Igy beszéli ezt a „Magyar Jogász."

* **Öngyilkosság.** Városunk egyik köztisztelteben álló lakosa Darvas Bertalan tegnap Bagosi pusztáján ismeretlen okokból pisztolylyal vetett végett életének.

* **Táborszky és Parsch** zenemükereskedésében megjelent s szerkesztőségünkhöz beküldött uj zenemü cime: „Technikus csárdás" szerzé Rácz Pál. Ára 60 kr. Ajánljuk a zene — különösen a magyar dalokat kedvelő közönség becses figyelmébe.

* **Szabolcsvármegye** közigazgatási bizottsága e hó 12-én ülést tart; a megye bizottmányi tagjait az alispán rendkivüli gyüléstartás végett 17-ére hivta egybe. Tárgy: a megye választó kerületeinek, ezek székhelyeinek megállapitása.

* **Az olaszországi** kéjvonat e hó 15-én indul Budapestről. A visszautazás alkalmával 2 napi várakozás lesz Turinban, a mely alkalommal természetesen kirándulás lesz Baraccónéba. A jegyek a hungária szállodában válthatók.

* **A „Vasárnapi Ujság"** 1877. 13-ik száma következő tartalommal jelent meg: Kossuth legujabb arczképe (a Kossuth által a czeglédi küldöttség tagjainak küldött fénykép után). — Dérvné naplójából: A Rotkrepf család. Az első eleven szinész. Az első magyar szinésztársulat Pesten. Szinházban először. Az elvesztett paradicsom. — Feleki Miklós (arcképpel.) — A keresztes háborukból: Az antiochiai csata. (Doré rajzával.) — Servadac Hector kalandos vándorlása a naprendszeren át. Verne legujabb regénye (2 képpel.) — „Beszéd a m. akadémia megnyitásakor." Kisfaludy Sándor irodalmi hagyatékából közli Sümegi Kálmán. — A Tiszánál (képpel). — Tamás bátya (képpel.) — Bolgáriából. (Eredeti levél Ruscsukból.) — „A vasember" Karcolat. — Irodalom és művészet, stb. rendes rovatok.

Felelős szerkesztő:

TISZAI DÁNIEL.

Nyilttér.

Hirdetés.

Kiscsapó-utczán 791. szám alatt, ugy a piacz, mint a főiskolához közel eső háznál, több szobából álló s ezelőtt két évvel ujból épitett utczai diszes uri lak, pincze, kamara, fásszin, esetleg istálló s a kertté alakitott udvar előrészével együtt, folyó évi pünkösdtől, egy vagy több évre haszonbérbe kiadó.

Értekezhetni tulajdonos Bogdány Imrénél.

107 3—3

HIRDETESEK.

Figyelmeztetés! — Mithogy ujabb időben több vevőm által a „Sós-borszesz" minősége, jó- és valódisága ellen panasz és azon kérdés intéztetett hozzám, hogy „Sós-borszesz" készitése rendszeremet tényleg eladtam-e, azazennek: készitésével más valakit biztam volna meg? — Értesültésem szerint néhány budapesti, szegedi, brassói és prágai czég az általam már évek során át gyártott, jó sikerrel forgalomba hozott gyógyerejü sós-borszeszt (üveg mintáim és nevem felhasználása s alá irásom hamisitása mellett) utánozza. Az illetők ezen valóban nemtelen eljárásuknak elejét veendő: üvegjeim hátsó részére 1876. január hó 1-től fogva **Brázay Kálmán** nagykereskedő Budapesten kőiratu czimemet nyomattam be.

ÉLET-ITAL.

kitünő háziszer.

váltó- és mocsárláz. bél és gyomorgörcs. epe-inger. hányás. tengeribetegség. vizeletszorulás. álmatlanság. stb. ellen.

Ára egy nagy üvegnek 65 kr., kisebb 50 kr.

Sós-borszesz,

mint háziszer.

Mr. William Lee utasitása szerint. — Gyors hatást eszközöl. Rheuma, czúz, szaggatás, fagyás: fog-, fej- és fülfájdalmak, szemgyuladás, rákfekély, bénulások stb. stb. ellen; sőt fogtisztitószerül is igen ajánlható, mennyiben a fogak fényét elősegiti, a foghust erősbiti és a száj tiszta szagtalan izt nyer a szesz elpárolgása után.

Használati utasitás magyar- vagy német nyelven jelentékenyt orvosi s egyéb elismerő bizonyitványokkal, valamint bizományosaim névsorával minden üveghez mellékeltetik.

Ára egy nagy üvegnek 80 kr., kisebb 40 kr.

Brázay Kálmán.

BUDAPEST,

gyári iroda és központi főraktár:

országut 24. szám.

Lerakat Debreczen és környékére:

GERÉBY FÜLÖP

urnál.

Brázay Kálmán

103 3—5

Ha felsoroltak készitménye csak némileg is megfelelne a czélnak, nem volna szükségük arra, hogy azt idegen czég alá burkolva, nevemet oly módon használják, mintha készitményük tőlem származnék. Kijelentem tehát ismételten, hogy a t. közönség csak azon sós-borszeszt ismerje el tőlem származottnak, melyhez használati utasitásomon aláirásom szerepel s az üvegre ragaszrott czimlap nem „mint" vagy „nach" Brázay ellátva, mert a kérdéses sós-borszeszt részben vidéki kereskedők készitményem helyett hozzák forgalomba.

Hölgyeknek

ajánlható az általánosan elismertetett s hivatalosan megvizsgált

ártalmatlan, valódi

RAVISSANTE

du dr. Lejosse à Paris.

Ezen világhirü és felülmulhatatlan bőrszépitőszer pillanat alatt a legszebb, legtermészetesb ifju arczszint idézi elő, a bőrt fehériti, frissiti és **finomitja, a lég behatásaitól védelmezi,** eltávolit legrövidebb idő alatt szeplőt, májfoltokat orrvörösséget s a bőr minden tisztátalanságait s a rizspor, valamint minden kendőzőszert fölöslegessé tesz.

Nagy eredeti párisi üvegtok frt 2.50
Kis „ „ frt 1.50

Kapható valódi minőségben

Debreczenben **GÖLTL NÁNDOR,** Miskolczon **Dr. CSÁTHY SZ. I.** urak gyógyszertáraiban.

Vidéki megrendeléseket pontosan teljesit

SCHWARZ HENRIK

központi szétküldési raktára

BUDAPEST,

Mária Valeria-utcza 9.

Temesvári Manó

czipőgyára

BUDAPEST, királyutcza 1. sz.

szolgáltat bámulandó olcsó áron nagyban és kicsinyben erős és szép munkát.

Hölgyeknek:

1 pár Everlasting topán lakk orral	2.60
1 „ „ „ gummihuzóval	2.90
1 „ Bőrtopán. lack orral, szögezett kettős talppal, erős	3.20

Uraknak:

1 pár Chagrin topán, erős talppal	3.60
1 „ „ „ lakk orral erős talppal	4.—
1 „ Fénymáz- vagy bagariabőr kettős talppal, csavart	4.30
1 „ Olaszlakk topán kettős talppal	5.—
1 „ Magas csizma, hatvarrással, fénymázos vagy bagariabőrből, kettős talppal vizhatlan	9.50
1 „ Oroszlakk magas csizma	12.—
Gyermeknek czipő vagy topán 50 krtól 3 forintig.	

Megrendelések a pénz beküldése vagy postai utánvét mellett a leggyorsabban teljesittetnek és a nem tetsző munkák kicseréltetnek.

Árjegyzékek kivánatra ingyen.

112 3—?

Gummi-

és

valódi halhólyagok

tuczatonként 1—4 frtig.

Empêcheur darabja 2 frtjával.

Legujabb czélszerü készüléket éjjeli magömlések megakadályozására titoktartás mellett s levél utján küld

John Zieger. Graz.

különleg gummiáruk raktára.

81. 14—20

Sz. kir. Debreczen város és közel vidék t. cz. lakosságának!

Hosszan tartó sulyos betegségem által kénytelenitve lettem az eddig „Homok kerti" saját helyiségemen fennállott „épületi fa-üzletemet" **általadni.**

A midőn mindazoknak a kik az üzletem fennállása óta, vásárlásaiknál nagybecsü bizalmukkal megtisztelni szivesek voltak; hálás köszönetemet ime nyilvánitani, édes kötelességemnek ösmerem el; — egyszersmind bátor vagyok mindazon igen tisztelt uraságokat, mesterembereket és polgártársaimat, a kik ugy a **régibb,** mint ujabb vásárlásokból fennmaradott összeggel még **hátrányban** vannak — tartozásaikat okvetlenül és annyival is bizonyosabban **f. év april. hó végéig** nállam lefizetni szivesek legyenek, a mivel ez időn tul a még kintlevő követeléseim behajtását, ügyvédemre fogom bizni!

Debreczen, 1877 april 8.

teljes tisztelettel

Deutsch Jakab

volt épületfa-kereskedő.

140. 1—3.

Az egyedüli üzlet Bécsben!

mely számot vetve az idők mostohaságával, kényszeritve látja magát áruit további 30 perczenttel lejjebb szállitani, a

H. BETTELHEIM & Co. CHINA-EZÜST GYÁRI-RAKTÁRA

Bécs, Kärntnerstrasse 14, im Durchhause.

KIVONAT A NAGY ÁRJEGYZÉKBŐL:

	előbb	most		előbb	most
6 kávés-kanál	3.50	1.50	1 mocca csésze, kanalakkal	6.—	3.10
6 evő-kanál	7.50	3.—	1 dohányszelencze	3.50	1.50
6 asztali kés	7.50	2.80	3 alakzatos üvegdugó	3.—	—.90
6 asztali villa	7.50	2.80	2 gyertyatartó	6.—	3.—
1 levesmerő kanál	5.—	2.60	1 aranyozott czukor-szelencze	10.—	6.75
1 tejmerő kanál	3.—	1.50	1 eczet és olajtartó	8.—	5.50

Különösen ajándékoknak alkalmas:

6 kés, 6 villa, 6 kanál, 6 kávéskanál — Mind e 24 darab, csinos tartálylyal együtt 24 frt helyett **csak 10 frt.**

6 dessert-kés, 6 „ villa, 6 „ kanál, 6 késpalló — Mind e 24 darab csinos tartálylyal együtt 24 frt helyett **csak 10 frt.**

Ugyanilyen arányban minden lehető tárgy kapható china-ezüstből.

Vidéki megrendelések pontosan teljesittetnek utánvét mellett. — Árjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

97 4—6.

HIRDETÉS.

Ezennel van szerencsém értesiteni a nagyérdemü közönséget, hogy

norinbergi és diszáru üzletemben

már 37 év lefolyta alatt a fősulyt a lábbeliekre fektetvén a n. é. közönség teljes bizalma megnyerését kiérdemleni mindég főtörekvésem volt, most megkettőztetett erővel oly nagy választékkal láttam el üzletemet, a legválogatottabb forrásokból, melyeket megtekinteni is érdemes, — mindennemü

férfi, női es gyermek lábbeliekkel

az év mind a négy szakára a legdusabb és legizletesebb választékban a legmagasabb izlésig és hogy a t. közönség kivánalmainak az árakra nézve is megfelelhessek, becses látogatásoknál bizonyitom be a fokozathoz képesti olcsóságot.

Ugyszinte norinbergi és diszáru czikkeimre nézve is a lehetőségig legjutányosabb árakat szabtam.

Már számos évek óta szinte feladatommá tüztem ki a szenvedők enyhitésére az orvosi gépezeteket, a fokonként javitottakat megszerezni, nevezetesen **Clisopompok** különbözők, **Uterus pumpe, Inhaliations-Apparat Bouginnes, Kateterek, Vérömlést rögtön megállitó gép, csont vagy más tárgy lenyelésnél azonnali kivevő gép, morfium, fecskendő** és számtalan, itt elő nem sorolható jeles mütéti tárgyak, mind ezek arany érdemmel diszitett mesterektől

Tisztelettel

Dánó István.

Debreczen, piacz-utcza 2144. szám.

125 2—3.

Legolcsóbb árak czipészek

számára.

PLESZ LIPÓTNÁL Budapesten,

királyutcza 41-ik szám

„a czipész inashoz."

Eberlastin méter számra 1.30, 1.55, 1.70, 1.85, 2.—, 210, 2.20, 2.40, 2.50.

Bélésvászon méter számra, női czipőre: 22, 32, 34, 38, 45, 55 kr. Férfi czipőre fehér sárgás csikos 20, 24, 26, 30, 36, 40, 45.

Lack-orr (Lack-kapni) finom, tüzve, tuczet számra, gyermekeknek 85 kr, lánynak 1,10, 1.25, 1.30, nőknek 1.50, 1.70, 1.90, uraknak 2.60, 3 ft.

Czipő-rózsák és máslik tucat számra szalagból 30, 40, 50, 60, 80, 1 ft. 1.40, 1.60, 3 ft, lackvászonból 16, 18, 20, 22, 26, 38, 45, 60, lackbőrből 40, 60, 80 kr.

Bőr. Zergebőr, halbőr, lóbőr, Moldon, Spaltbőr, lackbőr

Rugany (cug)	5"	5 és fél"	6"	6 és fél"	7"
Pamutszövet	45.	49.	53.	57.	61.
Pamutszövet erős	55.	61.	67.	73.	79.
Gyapjuszövet	67.	75.	82.	90.	97.
Gyapjuszövet vastag	76.	84.	91.	99.	1.06.
Gyapjuszövet legvast.	80.	88.	95.		
Félselyem	1.—.	1.15.	1.30.		

Huzó (Strupfli) tucat száma 1.70. 1.95. 2.20. 2.50. 2.80 3.40. 3. 80. 4.20.

Fonal, ringli, selyem, géptü, gèpselyem, csiriz, szerszámok, bársony stb.

Minden rendelés még ugyanazon napon utánvét mellett elküldetik.

18 7—10

Kiadó tulajdonos: a debreczeni függetlenségi párt.

Debreczen, 1877. Nyomatott Tiszai Dániel könyvnyomdájában.